

Het jaar dat in Italië de tv werd geïntroduceerd

NIEUWE ROMAN VAN SCHRIJVERSCOLLECTIEF

Enkele jaren geleden verscheen de historische roman Q van de hand van Luther Blissett. Achter die naam bleek een Italiaans schrijverscollectief schuil te gaan. Onder het nieuwe pseudoniem Wu Ming komen ze nu met de roman 54.

ARIE STORM

HET CIJFER 54 slaat niet op het aantal leden van het collectief (want dat zijn er vijf), maar op het jaar 1954. De roman speelt zich af in één jaar en de lezer wordt meegesleept over zo'n beetje de hele wereld: Dalmatië, Hollywood, Napels, Cannes, een bar in Bologna bevolkt door communisten, en Triëst. De voornaamste hoofdpersonen zijn Pierre (een jonge en kekke Italiaan afkomstig uit het 'gewone volk'), een voor die tijd modern Amerikaans televisietoestel (een McGuffin Electric Deluxe; het toestel denkt en commentarieert gebeurtenissen) en de filmster Cary Grant. Ook is er een rolletje weggelegd voor Tito, de Joegoslavische staatsman uit die tijd. Het duurde even voordat ik echt goed in het boek kwam. Gedurende de eerste veertig, vijftig bladzijden kreeg ik moeilijk grip op alle over elkaar heen buitelandse personages en gebeurtenissen (waaronder een op spectaculaire wijze afgeblazen fusillade in de Tweede Wereldoorlog), maar daarna kon ik het niet meer wegleggen. Dat leverde een doorwaakte nacht op (plus een volgerookte asbak – terwijl ik toch was gestopt met roken – en een leeggedronken koffiekann; van lezen word je een slechter mens), maar dus ook enorm veel leesplezier.

Met die doorwaakte nacht net nog achter me zit ik 's ochtends vroeg (nou ja, om elf uur) tegenover een van de leden van het collectief: Roberto Bui. Ik ben er niet helemaal zeker van of ik zijn naam hier mag laten afdrukken, ondergeschikt als hij zich lijkt te maken aan het collectief. Hij stelt zich voor als Wu Ming 1 en heeft het over zijn collega's als Wu Ming 2, 3, 4 en 5. En dat vooral door elkaar heen, alsof ik niet al meer dan twintig uur in touw ben.

"Die volgorde zegt niets over onze hiërarchische positie," verzekert Wu Ming 1 me bescheiden, "maar is gebaseerd op de alfabetische volgorde van onze achternaam."

Volgend jaar gaan sommige leden van het collectief overigens solo, ook Wu Ming 1 zal dan een roman geheel op eigen kracht publiceren, zo verzekert hij me later. "Die speelt zich eveneens geheel in één jaar af," vertelt hij. "In 1967, het sterfjaar van de bekende Amerikaanse jazzsaxofonist John Coltrane. Wu Ming 2 en 5 komen dan ook met eigen boeken."

Druist dat niet in tegen de geest van het collectief?

"Nee, nee," verzekert Wu Ming 1 me. "Die boeken maken allemaal deel uit van het Wu Ming-project. We bestoken de lezers van alle kanten. Mijn boek zal dan ook niet uitkomen onder mijn eigen naam, maar onder de naam Wu Ming 1."

Tegenwoordig opereren ze dus niet langer onder de naam Luther Blissett, omdat dat project was afgerond. Dat was een vijfjarenplan, van 1994 tot aan 1999 – "net als die vijfjarenplannen in de voormalige Sovjet-Unie," zegt Wu Ming 1 grinnikend – en "het was dus tijd voor iets nieuws". Zo eenvoudig kan het soms zijn. "Wu Ming is eigenlijk geen naam," vertelt Wu Ming 1 me. "Het is Chinees voor geen naam, hoe zeg je dat? Anonymus, ja. Twee van de Wu Mings hebben Chinees gestudeerd. Wu Ming 5 is zelfs een kung fu-leraar."

Opgelucht haal ik adem dat ik met Wu Ming 1 te maken heb. Dat is een rustige Ita-



liaan van ergens in de dertig. Hij draagt een coltrui en op zijn neus heeft hij een brilletje (ik vertel dit er even bij, omdat hij geen prijs stelt op een fotograaf). Ik zeg dat het mij erg lastig lijkt om het schrijversvak uit te oefenen binnen een collectief.

“Welnee,” zegt Wu Ming 1. “Andersom is het juist moeilijk. Het vertellen van verhalen is zo oud als de mensheid zelf en van het begin af aan werd dat vrijwel altijd door collectieven gedaan. Denk maar aan de bijbel of aan Homerus of aan het Elisabethiaanse drama. Filmscenario's zijn nog steeds de producten van een groep. Het heeft enorm veel voordelen om het samen te doen. Aan elk boek van ons ligt heel veel research ten grondslag. Daar beginnen we mee en daar zijn we wel enkele maanden mee bezig. Dat kunnen we mooi opsplitsen. We kiezen een

onderwerp en daarmee gaan we aan de slag.”

Hoe kiezen ze dan een onderwerp?

“We kiezen gewoon voor een bepaalde periode. In dit geval dus voor het jaar 1954.”

De verklaring voor dit jaartal blijkt ook al verbluffend eenvoudig te zijn: “Het is het jaar waarin in Italië de televisie werd geïntroduceerd. Dat leek ons wel een interessante periode.”

GOED, DE periode is gekozen, en hoe dan verder? Hoe zorgen ze ervoor dat de toon van de roman als van één auteur afkomstig is? Want daar zijn ze wonderlijk goed in geslaagd.

Wu Ming 1: “Dat is een kwestie van discipline. We beginnen na de research-fase met verscheidene brainstormsessies. Iedereen roept dan wat en daar maken we aantekeningen van. Bergen aantekeningen. Dan besluiten we wie wat gaat schrijven en dat geven we weer terug aan elkaar. De stukken circuleren vervolgens in de groep, eindeloos. Ik zou niet meer precies kunnen aanwijzen wat ik nu heb geschreven of wat een van de andere Wu Mings heeft geschreven. Het is door een uitputtend proces van redigeren gegaan.”

Spreekt ze nog iets af?

“We hadden voor deze roman in een vrij vroeg stadium het thema ervan te pakken. Dat moest stijl zijn. En daarmee bedoel ik niet de stijl waarin dit boek is geschreven, maar de invloed van stijl op het leven, de levensstijl zeg maar. In Italië was de werkende klasse in de jaren vijftig stijlvol en elegant. Met weinig geld wisten ze iets van

zichzelf te maken. De meest stijlvolle persoon uit die periode was de Amerikaanse filmster Cary Grant. Ook een jongen uit het volk trouwens. Pierre, de voornaamste hoofdpersoon van het boek, ziet hem als een rolmodel. We kwamen erachter dat Cary Grant in die periode tussen twee films in een tijdje uit beeld is geweest. Dat gat hebben we ingevuld. We maken gebruik van feiten, alles klopt wat dat betreft in dit boek, maar sommige dingen zijn niet te achterhalen. En daar hebben we gebruikgemaakt van onze fantasie."

Waarom vinden ze stijl zo interessant? Wu Ming 1 spreekt zijn zorg uit. "Dat creatieve en die originaliteit, iets wat kenmerkend was voor die periode, dreigen te verdwijnen uit de Italiaans samenleving. Men-

sen kleden zich niet meer goed. Ze letten er alleen nog maar op of het merkkleding is. En die moet dan ook nog het liefst uit Amerika afkomstig zijn."

Ik werp een steelse blik op zijn kleding. "O, nee," zegt hij, "ik heb niets tegen Amerika." Wu Ming 1 wijst driftig op zijn schoenen, zijn broek en zijn trui. "Amerikaanse spullen."

ERGENS IN zijn redenering klopt iets niet, merk ik, maar ik besluit het over een andere boeg te gooien. Vanwaar die belangstelling voor de historische roman? Hebben ze niet de behoefte om iets contemporains te schrijven?

Wu Ming 1, gedecideerd: "Alle historische romans zeggen iets over de tijd waarin we

nu leven, ook als auteurs dit ontkennen. De naam van de roos van Umberto Eco verscheen in Italië in 1980. Het verhaal is gesitueerd in de Middeleeuwen. Maar iedereen in Italië las het als een boek over de jaren zeventig, als een boek dus over een decennium waar we in zekere zin nog middenin zaten."

Plotseling grijpt hij naar het boek, ik bedoel de roman 54, dat rustig tussen ons in lag en wijst op de allereerste zin. 'Er bestaat geen 'naoorlogse periode'. "Zo is het," zegt hij. "De oorlog is nooit afgelopen, ons boek is nog hoogst actueel. Vervolgens wijst hij op de laatste zin. Die luidt: 'Aan de uitgever overhandigd op 21 september 2001, in afwachting van de escalation.' "Begrijp je"" zegt Wu Ming 1.

"Natuurlijk zijn wij politiek geëngageerde

schrijvers," zegt hij in antwoord op een vraag van mij in die richting. "Je kunt als schrijver onmogelijk niet politiek geëngageerd zijn. Als schrijver vertel je een verhaal, dat is op zichzelf al een politieke activiteit." Hij zwijgt even en zegt dan: "Alles wat je doet is politiek. De stijl waarin je leeft is politiek."

Wil Wu Ming de wereld veranderen?

Wu Ming 1: "Elk boek dat uitkomt, verandert de wereld op zijn minst een beetje. Dat houd je niet tegen. Aristoteles zei al dat de mens een politiek dier is. Wij willen daar een sociale dimensie aan geven. Wij willen echt contact met onze lezers""

Wu Ming: 54
Vertaald door Etta Maris
Vassallucci, € 27,50

Copyleft

TIJDENS HET AFSCHIED nemen na het interview zegt Wu Ming 1. "Heb je die speech van Tito gelezen in het boek? Die is afkomstig van Borges, de Argentijnse schrijver. Borges spreekt door de mond van Tito." 54 zit inderdaad vol met dit soort intertekstuele grapjes. Maar dat blijkt niet zomaar een literair spel te zijn. De avond na het interview treden twee Wu Mings (Wu Ming 1 en Wu Ming 3; die laatste heet in het echt Luca di Meo) op in het Amsterdamse Perdu. Het is een beetje een bizarre avond, want na het uitspreken van een soort lang manifest door Wu Ming 3 (afgerond door de verluchtigende opmerking dat ze in hun opzet geslaagd zijn als de lezer bij het lezen van het boek half zoveel lol heeft als de Wu Mings hadden tijdens het schrijven ervan), volgt een vrij langdurige uitleg van het begrip 'copyleft'. De kern ervan komt erop

neer dat verhalen van iedereen zijn en dat de Wu Mings het geestelijk eigendom verwerpen. In een pamflet, op dezelfde avond verspreid door uitgeverij Vassallucci (het zal binnenkort als exclusief nieuwjaarsgeschenk verschijnen) vertelt Wu Ming 2 dat "onze debuutroman Q [...] al lange tijd in diverse bestandsformaten vrij te downloaden [is] van onze website www.wumingfoundation.com, en toch werden er van de papieren versie niet minder exemplaren verkocht - het boek verkoopt nog steeds heel goed."

Winst gaan de Wu Mings dus niet uit de weg (logisch, zij moeten ook leven), maar 'iemand die geen geld heeft om een boek van Wu Ming aan te schaffen of eerst wil weten of het wel de moeite waard is, mag het kopiëren of scannen of vrijelijk van onze website (...) downloaden'. Echter,

'wanneer een buitenlandse uitgever een vertaling op de markt wil brengen, of (als) iemand het wil verfilmen, dan is dat een reproductie met de bedoeling er geld aan te verdienen, en dat betekent dat die mensen contact met ons op moeten nemen en voor het product zullen moeten betalen, want er is niets mis mee dat ook wij winst willen maken. Wij hebben het boek immers geschreven'.

Niet voorlezen, geen strikt literaire discussies, maar een uitleg over het door Wu Ming als achterhaald beschouwde copyright-principe (met juridische uitstapjes naar gedownload cd's en al); het was in Perdu weer eens iets anders dan een 'normaal' schrijversoptreden. Wu Ming 3: "Wij vinden het belangrijk om lezers te ontmoeten, hoe dan ook."

AS



Het schrijverscollectief Wu Ming, te zien op www.wumingfoundation.com.